

verplicht is in een port o.a. te melden met de plaatselijke te benutten.

reft, die Deputaten kregen daarover in van de Commissie. Commissie hebben

rapporteren over formeerde Kerk te e-zodelijke wantoe

it voor de Synode zij de beschikking nader uitspraak te het beste zal zijn, Deputaten voor de van deze deputaten n een onderzoek in kerken, en pogingen voorzoover het zich de gegevens te ver- bij de bevoegde in- verbetering te ver- loge o.a. blijken uit or het Mil. Hospi- ziekten in de peri- litairen, zijnde on- aan een behandeling er spreekt te meer,

derzoeken, in hoe- worden gearran- die den toets der , waaraan de mili- materiaal in handen stanties een protest blicatie daarvan in ten moeten worden, tijd voor de kerken moet opwekken tot - gehoorzaam moet

ijls gedwongen wor- keeren, zal de aan- ook daarin verande-

de gedachte van de zouden deze zaken gemeenschappen ter radit worden.

breed gedebatteerd, gesteld, zullen onze Het is de bedocling en lezers kennis te op dit terrein voor- K. S.

IGER
VEN

voor het loket. Een formulier voor een schoof hij langs mij er. Deze bekeek het

vallen van een zoon

plooi der wanhoop. moet ik haar dan

tje schrijven. Zulke

maar de man ging

el het huidig leven- loskou.

te, beide heel inge-

a van beide; ik liet raamheid aan God woord der Schrift- gerechtigheid — een ongelooft geslacht

nu eenmaal dwaas otische dingen gewel- legram.

evoluitie.

nu eens Groen val-

adacht, dat ongeloof

en in ander gewaad

Da Costa en Groen-

ant; uiterst bekwam

bet gewaad van het

n der twintigste eeuw

e en intellectualisme.

uw was het de Rus-

teer zelf aangestekt

otest tegen de Wes-

tersehe ongeloofs-cultuur inging. En deze Dostojewsky is een der voornaamste valsche profeten van onze dagen. Wij spreken zijn invloed, zijn mystiek overall. En zal het mystieke Rusland thans niet de redder van ons ingezonken leven zijn? Heeft het niet, naar men nu zegt, een „messiaansche“ roeping?

Het is de Russische spiritualist Berdjajew. Berdjajew, die ons Dostojewsky nader zal brengen. En van hem hebben onze Schermerhorn en de zijnen hun „personalistisch socialisme“. Men moet nu, om de betekenis van deze verschijnselen te doorvoelen, maar eens lezen het boek van Fritz Lieb — een Zwitser — „Rusland unterwegs“. „Der russische Mensch zwischen Christentum und Kommunismus“.

Maar daarover nader. Eerst iets over Groens werk over de Fransche revolutie, die de negentiende eeuw vergiftigde.

Wat is het ongeloof, wat is de revolutie?

Dit, dat de mensch soverrein wil zijn. Hij wil als God wezen, over zichzelf en zijn gansche leven heerschen, zelf zijn leven en dat van den staat en de maatschappij bepalen. Uit eigen kracht.

Dat hem daartoe al de faculteiten van zijn wezen moeten dienen, spreekt vanzelf. Wat hem begeert is zijn hart, dat zich afkeert van God en Zijn dienst.

Hij kan zichzelf niet in stukjes snijden en leven.

Hij is revolutionair met zijn verstand, zijn wil, zijn gevoel.

En dat zien wij ook in de Fransche revolutie.

Rousseau was rationalist, doch ook romanticus, d.w.z. bij hem speelde ook de mystiek haar rol.

In de achttiende eeuw werkten mystieke stroomingen in zeer sterke mate. Men leze er onze kerkgeschiedenis maar op na.

Echter: de rede stond voorop en nam de leiding.

Alles werd, maar Da Costa's woord, voor haar vierzchaar gedaagd. God mocht er zijn, maar de menschelijke rede zou zeggen: hoe. En het Woord Gods hier en daar ook nog, doch de rede zou bepalen voor haeter.

Het Fransche volk was geleerd door Cartesius: ik denk dus ben ik.

Echter als gezegd, de mystiek was niet afwezig.

Rationalisme en mystiek zijn broertje en zusje.

De rede werkt niet zonder wil of gevoel.

En hoe geraffineerd kon de mysticus redeneeren.

Men denke maar eens aan Schortinghuis.

Of nu aan het feit, hoe dicht de leer van Barth staat bij de overpeiningen van den oud-gereformeerden antinomiaan.

Het is altijd de gehele mensch, die in opstand is tegen God en Zijn Woord.

In het rationalisme stond echter de Rede voorop. Zij nam de leiding. En zoo is de revolutie nog het minst gevaarlijk.

Want men wilde redelijk blijven, bij zijn „gezond verstand“.

Men verwierp niet nog de dingen, die God de Heere als vastigheden voor het leven ons liet overblijven.

Men kende nog het tweede deel der tien geboden, al vond men die bij Kant ook als „onafhankelijke moraal“, los van de wet van God. Men wilde nog deugdzaam zijn, menschelijk, zooals dit dan heette.

Het liberalisme kon nog een rechtsstaat bouwen.

Niet alle leven werd direct angstast, niet alle van God gegeven fundamenteel weggeschoven, al werd alles wel onder- mijnid. De rede aanvaardde dit alles nog, voorzoover zij dit noodig achtte. Men had ook door de ervaring geleerd en reeds de Fransche generaals, die hier de grootste omwenteling, vrijheid, gelijkheid en broederschap brachten, waren gema- tigd, vergeleken met den jacobijn in zijn eerste wildheid.

Het verstand behoorde den wil en het gevoel te beheer- schen. Zoo was het in de goddelooze negentiende eeuw.

En met deze brave, deugdzaame, verheven, hoogmoedige redemensen had Groen van Prinsterer te maken. Thans verschijnen ongeloof en revolutie in ander gewaad. Het is hetzelfde ongeloof en dezelfde revolutie, de mensch wil zijn eigen heer en meester zijn en zelf zijn leven en de wet voor dat leven bepalen.

Maar de weg, dien hij koos, liep dood. Weer waren alle krachten ingespannen, en God de Heere liet het dien godde- looren mensch der negentiende eeuw aan niets ontkomen.

Hij werd rijk en verrijkt. Hij ontving veel macht, om de natuur te beheerschen, de kracht zijner techniek won met den dag — maar mislukking was het eind, bittere teleurstelling de uitkomst.

Ik denk nu maar aan den onlust aan het eind der eeuw, en, na de korte opflukking van grootsche verwachtingen — de ontwapeningsconferentie in de eerste jaren der twintigste eeuw en den bouw van een „vredepalais“ — aan het wan- hoop van alle cultuur tijdens den eersten wereldoorlog dezer eeuw.

De aanbidding der rede had afgedaan.

Maar van een reformatie, een zich bekeeren tot den leven- den God, een roepen om genade in den Naam van onzen Heere Jezus Christus was geen sprake.

De staatslieden bleven nog in den rationalistischen waan hangen. Denk aan het statuut van den „Volkenbond“. De sociaal-democraten geloofden nog in de kracht van een „grondwet“ als in Weimar werd gefabriceerd, maar de wijs- geeren en de dichters en de romanschrijvers en de onder- wijzers begonnen den neus op te frekken voor het „intellectu- alisme“.

Men wees het oppervlakkig rationalisme af. Men zou nu eerst eens afsteken naar de diepte. Freud kwam met zijn griezeligheden, ontzettend wetenschappelijk natuurlijk; en ten bewijze, hoe licht ook belijden van den Christus onder den invloed van zulke dingen komen, moge mijn eigen er- varing dienen. Hoe vaak heb ik zelfs haast woedende aan- vallen in ingezonden stukken te verduren gehad, als ik waarschuwde tegen deze nieuwe vermonning van „onge- loof en revolutie“.

Men stak af naar de diepte. Bergson was daar en ver- zamelde om zijn leerstoel in Parijs het fijne publiek, de dames voorop.

James was er. Nietzsche werd nu eerst in zijn kritiek op de oppervlakkige cultuur der 19e eeuw gerechtvaardigd.

Men liet de rede los, werd irrationeel, stortte zich in de armen der mystiek.

Dostojewsky begon meer dan ooit de geesten te boeien.

Kierkegaard kwam in de mode.

Marx raakte op den achtergrond. Sorel werd de groote man.

In Duitschland brak de dialectische theologie baan.

Wij hoorden nieuwe woorden: Sprung: „Wagnis“, „Para- dox“ — intuitie, levensstroom — Het werd alles zeer ernstig.

Ernst, hooge ernst, is een van de geliefkoosde houdingen van het ongeloof. De mensch geloofde weer in zich zelf — net als in het krankzinnigen gesticht. En is hij niet krank van zinnen?

De irrationalisme kreeg al spoedig ook zijn gewapende macht, naar men weet. In Italië door zijn fascistische, in Duitschland door zijn nationaal-socialistische mythe.

En zie — nu na den tweeden wereldoorlog, neemt in de nieuwe revolutie, die ons wacht, de mystiek voor goed de leiding van alle menschelijke krachten in de wereld van het ongeloof.

De mystiek in den vorm van een afschuwelijk pessimistisch atheïsme — in de profeten van het „niets“ en den „dood“, de existentialisten, die voor den wanhopigen mensch geen andere uitkomst ten slotte weten, dan een zich overgeven aan de donkerste machten.

Ik noem nu een le Lartre in Parijs.

De mystiek ook in den vorm van het als onmiddellijk scheppen van een paradijs op aarde door het socialisme en communisme. Een onbetuigd optimisme.

En zoo komt de kans voor Rusland.

Als de revolutie de hoogmoedige rede behoeft, is Frankrijk, het land van Descartes, geschikt voor de leiding.

Maar als zij de mystiek toevalt — ja, dan wordt Rusland de groote redder en het heerlijke voorbeeld.

En daar staan wij thans.

Met hartelijke groeten en heilbode, Uw toegengen

MARNIX.

UIT DE HISTORIE

DE PROTESTANTSCH E COALITIE VAN DACHAU, III.

Op één punt is de COALITIE echter gebroken, maar dat lag — dat is opmerkelijk — niet op reli- gieuze terrein.

Wel is het een weerspiegeling van een geestelijke houding, en het heeft ook wel iets met het Christen- dom te maken.

Voor een groot gedeelte lag het aan BRUNO, en dan voorts aan enkele anderen.

Maar BRUNO was de hoofdpersoon er bij.

Ik heb bij een geschil, dat sommigen van de COALITIE eens onder elkaar hadden, BRUNO eens hooren smalen op het orthodoxe Christendom, en hij sprak daarbij openlijk uit, dat hij er een beter Christendom op na hield. Ik kan niet zeggen, dat hij bij het geval, dat ik nu op het oog heb, veel van de voortreffelijkheid van zijn Christendom heeft getoond. En het ging toch om een echt Chris- telijke zaak!

Wat er dan was?

Wel, er kwam tegen Kerstmis 1944 voor de COALITIEgenooten en ook voor wie niet tot die gemeenschap behoorden, maar toch dominee waren, een groot pakket met levensmiddelen uit Dachau of München. De toenmalige „voorzitter“ der COALI- TIE, ERNST, heeft dat toen eerlijk verdeeld onder allen, voor wie het bestemd was.

ERNST werd kort daarop vrijgelaten.

KURT volgde hem op in zijn functie.

Die was niet zoo resoluut, en liet zich gemakke- lijker leiden, en gaf zoo wel eens toe in dingen, die hem persoonlijk niet naar den zin waren.

Enkele weken later kwam er weer zoo'n kist, die op dezelfde wijze werd verdeeld.

Van toen af kwam er regelmatig elke week zulk een kist met levensmiddelen.

Die werden daarop, vooral onder invloed van BRUNO (en voorts van SCHMITZ en WILLY en nog een paar anderen) eenvoudig verdeeld onder de DUITSCHE COALITIEgenooten, en de niet-Duit- sche konden toezien.

HORST was er zeer ontevreden over, maar kon er niets aan doen; KURT was evenmin tevreden, maar miste den moed, om tegen den grooten mond van BRUNO in te gaan, die zich anders om de heele COALITIE niet bekommerde, wat haar geestelijke zijde aangaat; maar nu er wat materieels te halen viel, was hij er bij! Natuurlijk was dat zijn goed recht: er was ook een gedeelte voor hem bij, evenals voor elk ander.

Maar zijn optreden was niet in orde.

BRUNO kreeg persoonlijk niet vaak een pakket, en daardoor had hij van de niet-Duitschers, toen die voldoende kregen, vaak allerlei goede dingen ge- had. Thans was het zoo, dat er onder de niet-Duit- sche COALITIEgenooten, menschen van verschil- lende nationaliteit, hongerigen waren, die werkelijk behoefte hadden aan een stuk brood. Bovendien hadden zij RECHT op hun deel, want alles was geadresseerd aan „die evangelischen Pfarrer im K.L. Dachau“.

Maar ze kregen niets.

Zoo betoonde de meerderheid der Duitsche COALITIEgenooten zich eens weer echt DUITSCH.

t Was overigens opmerkelijk, hoe het met de ver- deeling ging: BRUNO nam die ter hand. Maar het

ging steeds met ruzie gepaard: dan was deze onte- vreden, dan die.

Later is het weer anders geworden. BRUNO en vele anderen werden vrij gelaten; KURT ook.

KURT's opvolger bemoeide zich niet met de ver- deeling, maar liet het aan HORST over, en die wist door te zetten dat de niet-Duitsche COALITIEge- nooten ook wat kregen, zij het wat minder dan de Duitschers. SCHMITZ en WILLY ergerden zich daar wel over, maar het ging door.

Het was een groote uitkomst! Zonder dat zouden wij de laatste weken ook niet steeds voldoende te eten hebben gehad!

Waarom ik dit hier meedeel?

Wel, om te laten zien, hoe het in de COALITIE ging, en ook om even den geest der Duitschers te teekenen, die hadden moeten verstaan, dat een GOEDE Duitser het zich een EERE moet reke- nen, dat hij ook maar IETS, al is het nog zoo weinig, kan doen om het onrecht goed te maken, dat zijn misdadige regeering andere volken aan leed en ellende heeft berokkend.

HORST was zoover. Ik geloof: KURT ook; en nog een paar anderen. De meesten niet, al hadden sommigen ook jaren in het concentratiekamp ge- zeten.

Overigens is de verhouding in de COALITIE goed geweest.

Dat beteekent niet, dat er nooit eens wat voor- viel.

Och, we hebben — dat brachten de omstandig- heden mee: men was ongemerkt en ongewild prikkel- baar — we hebben elkaar wel eens danig de kast uitgeveegd, maar een poosje later was alles weer in orde.

Er was ook wel eens een onaangename „broeder“ bij.

Het overkomt CHRISTIAAN op zekeren dag, dat hij zijn schoenen mist.

Er wordt gezocht — niets te vinden.

Conclusie, ze zijn „georganiseerd“.

Dat beteekent: ze zullen wel nooit meer voor den dag komen.

Eenigen tijd later zit CHRISTIAAN in de kapel.

t is Zondag, en er is „Dienst“.

Daar ziet hij opeens, voor het altaar, onder de toga van AUGUSTIN, zijn verdwenen schoeisel.....

Natuurlijk kreeg CHRISTIAAN ze nu terug.

Maar AUGUSTIN was ze kwijt, en die probeerde nu maar weer een paar andere te organiseren.

GERARD werd het slachtoffer. Die was tijdelijk in het „Revier“ (ziekenbarakken), en toen hij terug- kwam, waren zijn schoenen verdwenen. Iemand had er AUGUSTIN mee zien morrelen onder zijn bed in een doos. Jawel, hoor! Ze waren er in! Of AUGUS- TIN op zooiets werd betrapt, daar werd hij niet koud of warm van.

Het gebeurde echter niet vaak, dat de eene COALITIEgenoot den andere bestal, al zijn er wel eens een paar verdachte dingen voorgekomen.

Doch het was een uitzondering.

En desondanks bleef de COALITIE bestaan.

Tegen het einde van Dachau verloor ze een groot deel van haar Duitse „leden“. TIEN werden er vrij gelaten. Een was al vroeger verdwenen, afge- zien van een paar, die ook naar huis waren gegaan. Die eene had zich met nog een paar anderen, inder- tijd vrijwillig opgegeven voor dienst in het Duitse leger. Hij alleen werd er van opgeroepen en kreeg een S.S.-pakje aan!

Een paar dagen voor de bevrijding ging weer een aantal van de Duitschers op transport. Enkele wis- ten er aan te ontkomen, en bleven.

Het gevolg was, dat de niet-Duitschers zich nau- wer aaneensloten.

De bevrijding kwam met een paar dagen, en een week later ongeveer werd het Nederlandsche deel van de COALITIE in een garage buiten het kamp ondergebracht met de overige Nederlanders in het kamp; de andere nationaliteiten volgden spoedig.

Dat is het einde geweest van de protestantsche COALITIE van Dachau.

Ermelo.

J. VAN RAALTE.

POPULAIR-WETEN.

SCHADDELUKE SCHETSEN

DE UITLEGGING VAN ROM. 9: 6b—8.

II.

De apostel Paulus schrijft in genoemde versen:

„Want niet allen, die van Israël afstammen, zijn Israël, en zij zijn ook niet allen kinderen, omdat zij zaad van Abraham zijn, maar: door Izaak zal men zaad van u spreken. Dat wil zeggen: niet de kinderen van het vleesch zijn kinderen Gods, maar